

EUROOPA RISKIHINDAMISE KAMPAANIA

Kampaania kokkuvõte

TERVISLIKUD TÖÖKOHAD

HEA SINULE. HEA ÄRITEGEVUSELE

<http://hw.osha.europa.eu>

Sisukord

1.	Taust.....	3
1.1	Riskihindamise olulisus.....	3
1.2	Riskihindamine – tervislike töökohtade võti	4
1.3	Õiguslik taust	4
2.	Tervislikud töökohad: Hea sinule. Hea äritegevusele. Euroopa riskihindamise kampaania.....	5
2.1	Kontekst.....	5
2.2	Kampaania eesmärgid.....	5
2.3	Kampaania strateegia.....	6
2.4	Kampaania kalender.....	7
2.5	Kampaaniamaterjalid.....	8
2.6	Kuidas kampaanias osaleda?.....	9
2.7	Osalemistunnistus ja partneripakkumine	9
3.	Riskihindamine – faktid ja arvud	10
3.1	Euroopas	10
3.2	Riskihindamise viis sammu.....	12
4.	Juhtumiuuringud	12
4.1	Raske keemiaõnnetus	12
4.2	Surmaga lõppenud õnnetused põllumajanduses.....	13
4.3	Ülekoormusvigastused	13
5.	Hea tava näited.....	13
5.1	Riski kõrvaldamine	13
5.2	Vähendad müra, vähendad tolmu.....	14
6.	Lisateave Internetis.....	15
7.	Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur.....	15

1. Taust

1.1 Riskihindamise olulisus

Kõik on huvitatud sellest, et töötajate ohutus ja tervis oleksid tagatud. Enamikku tööga seotud õnnetustest ja haigustest saab ära hoida. Aga kuidas seda teha?

Riskihindamine on esimene samm

Riskihindamine on riskijuhtimisprotsessi esimene osa. See aitab tööandjatel mõista, mida nad peaksid töötervishoiu ja tööohutuse taseme ning tootlikkuse parandamiseks tegema.

Euroopa Töötervishoiu ja Tööohutuse Agentuur (EU-OSHA) on välja töötanud üleeuroopalise riskihindamise teabekampaania. Kampaania on suunatud eeskätt kõrge riskiga sektoritele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.

Alates Euroopa raamdirektiivi vastuvõtmisest 1989. aastal on riskihindamine saanud töökoha ennetusmeetmete korraldamise tavapäraseks viisiks ja sajad tuhanded ettevõtted kogu Euroopas hindavad oma riske regulaarselt.

Sellest hoolimata näitavad järgmised tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud arvanded¹, et olukorda on vaja parandada. Igal aastal saavad ELis miljonid inimesed tööil vigade või tõsisemate tervisekahjustuste.

- ▶ Iga kolme ja poole minuti järel sureb ELis keegi tööga seotud põhjustel. See tähendab peaaegu 167 000 surma aastas kas tööga seotud õnnetuste (7500) või kutsehaiguste (159 500) tõttu.
- ▶ Iga nelja ja poole sekundi järel satub ELis mõni töötaja õnnetusse, mis sunnib teda vähemalt kolmeks tööpäevaks koju jääma. Tööõnnetuste arv, mille tagajärjel peab töölt puuduma kolm päeva või enam, on ülikõrge – üle seitsme miljoni igal aastal.

Peale selle on tööga seotud õnnetused ja haigused **kulukad**.

- ▶ Töötajate ja nende perede kulud: selle statistika taga on reaalsed inimesed, kellest igaühel on oma lugu, nagu näidatud 4. punkti juhtumiuuringutes.
- ▶ Ettevõtete kulu: kui tööl läheb miski valesti, mõjutab see ettevõtte tootlikkust; tööõnnetused ja kutsehaigused toovad kaasa kulutusi, haiguspuhkuste ja personalivoolavuse määr suureneb ning töötajate motivatsioon väheneb.

- ➡ Valitsuse kulu: õnnetused ja haigused koormavad tohutult tervishoiusüsteemi.

Nõuetekohane riskihindamine võib ettevõttele tuua palju **kasu**:

- ➡ ohutute töötingimuste loomine võimaldab ettevõtetel tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud kulusid kärpida;
- ➡ nõuetekohane riskihindamine aitab vähendada haiguspuhkuste määra ja kindlustuskulud alanevad tänu kindlustusnõuete väiksemale arvule;
- ➡ kõrgema motivatsiooniga töötajad töötavad tulemuslikumalt ja tõhusamalt ning personalivoolavuse määr alaneb. Kõik see tõstab ettevõtete konkurentsivõimet.

1.2 Riskihindamine – tervislike töökohtade võti

Euroopalik lähenemine tööohutusele ja töötervishoiule rajaneb riskihindamisel ja selleks on head põhjused. Kui riske ei hinnata ja nendega ei tegeleta nõuetekohaselt, ei saa sobivat riskijuhtimisprotsessi alustada ja tõenäoliselt ei võeta kohaseid ennetusmeetmeid. Süstemaatiline riskihindamine parandab seega töötervishoiu ja tööohutuse taset ning ettevõtte äritulemusi üldiselt.

Riskihindamine tähendab töökohal esinevatest ohtudest tulenevate tööohutuse ja töötervishoiu riskide analüüsimist. See on töö kõikide aspektide süstemaatiline analüüs, mille eesmärk on välja selgitada järgmist:

- ➡ Mis võib põhjustada vigastusi või kahju?
- ➡ Kas neid ohte saab kõrvaldada?
- ➡ Kui ohte kõrvaldada ei saa, siis milliseid ennetus- või kaitsemeetmeid kasutatakse või tuleks kasutada riskide piiramisel?

Kui risk tuvastatakse, peaks kõigepealt kaaluma seda, **kas riski saab kõrvaldada.**
Kui see ei ole võimalik, **peaks riske piirama.**

1.3 Õiguslik taust

Tööandjatel on üldine kohustus tagada töötajate ohutus ja tervishoid kõikides tööga seotud küsimustes. Riskihindamine võimaldab tööandjatel võtta vajalikke meetmeid tööohutuse tagamiseks ja töötajate tervise kaitseks.

Alates raamdirektiivi nr 89/391ⁱⁱ vastuvõtmisest on riskihindamise läbiviimine kohustuslik. Direktiiviga rõhutatakse riskihindamise võtmerolli ja kehtestatakse üldised sätted, mida iga töandja peab järgima. Liikmesriikidel on aga ka õigus kehtestada rangemaid nõudeid oma töötajate kaitsmiseks.

Rohkem teavet riskihindamise kohta saab aadressil:

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

2. Tervislikud töökohad: Hea sinule. Hea äritegevusele. Euroopa riskihindamise kampaania

2.1 Kontekst

2004. aastal avaldati Euroopa Komisjoni teatisⁱⁱⁱ raamdirektiivi nr 89/391 praktilise rakendamise kohta ja selle viis esimest üksikdirektiivi. Teatises tõsteti esile vajadust levitada riskihindamise tava ning samuti parandada riskihindamise rakendamist ja kvaliteeti.

- Riskihindamise, dokumenteerimise ja järelevalve ülesanded ei ole üldlevinud, isegi mitte liikmesriikides, kus ennetustegevus on tavakohane.
- Riskihindamist peetakse sageli ühekordseks tegevuseks ning see ei ole pidev.
- Riske ei analüüsita ega hinnata ühiselt. Seetõttu võetakse eraldiseisvaid meetmeid ja töötingimuste analüüsimiseks ei ole terviklikku lähenemisviisi.
- Pealiskaudse riskihindamisprotsessi käigus keskendutakse ilmsete ja otsete riskide tuvastamisele; pikaajaline mõju, mida avaldavad näiteks kemikaalid, jääb tähelepanuta.
- Psühhosotsiaalseid riske ja töökorraldusega seotud tegureid analüüsitakse riskihindamisel harva.
- Töandjad ei kontrolli rakendatavate meetmete tõhusust piisavalt.

2.2 Kampaania eesmärgid

Riskihindamine võib olla katsumus, eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, aga see ei pea tingimata nii olema. Riskihindamise kampaania eesmärgid on järgmised:

- ➡ **suurendada teadlikkust** töökoha riskihindamise õiguslikust kohustusest, selle olulisusest ja praktilisest vajadusest selle järele. Riskihindamine ei ole omaette eesmärk, vaid võimas vahend, mis aitab tuvastada ennetusmeetmete vajalikkuse;
- ➡ **demüstifitseerida protsessi** ning näidata eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, et riskihindamine ei ole tingimata keeruline, bürookraatlik või ainult asjatundjatele mõeldud ülesanne;
- ➡ **tutvustada viieastmelist lähenemist** riskihindamisele (vt punkti 3.2);
- ➡ **julgustada ettevõtteid** riskihindamist ise korraldama, kui töökohal on selleks pädevad töötajad;
- ➡ rõhutada tõsiasja, et riskihindamine on **pidev protsess** ja mitte ainult ühekordne kohustus;
- ➡ rõhutada **kvaliteedi tähtsust** (ja et oluline on riskihindamist dokumenteerida, kontrollida ja üle vaadata);
- ➡ soodustada ühist riskihindamist, **kõigi kaasamist** töökoha riskide hindamisse;
- ➡ ja **soodustada häid tavasid**, mis on ülekantavad ja aitavad protsessi lihtsamaks muuta.

Kampaania lõppeesmärk on loomulikult aidata vähendada inimeste arvu, kes nüüd ja tulevikus saavad töö tagajärjel viga või kannatavad halva tervise all.

2.3 Kampaania strateegia

Riskihindamise kampaaniaga (2008–2009), käivitab EU-OSHA esimest korda **kaheaastase kampaaniatsükli**. Ülemineku eesmärk on muuta kampaaniad ühenduse tervishoiu ja tööohutuse 2007.–2012. aasta strateegia eesmärkide saavutamises tõhusamaks.

Euroopa nädala kampaania pikendamiseks kahele aastale on rohkem aega ettevalmistuseks ja järeltoiminguteks, sealhulgas ka kampaania strateegia planeerimiseks ja uute kampaaniamaterjalide tellimiseks ning nende tõlkimiseks, trükkimiseks ja levitamiseks.

Kampaania edu sõltub aktiivsest toest ja koostööst, mida pakub suur hulk sidusrühmi ja kampaaniapartnereid, kelle hulka kuuluvad ka EU-OSHA teabekeskused, milleks on tavaliselt eri liikmesriikide tervishoiu ja ohutusega tegelevad asutused. Seega keskendub uus mudel rohkem **võrgustikul põhinevatele kampaaniatele**. See jätab rohkem aega järeltoiminguteks, eriti heade tavade tutvustamiseks ja partnerlussuhete arendamiseks.

Kampaania on välja töötatud nii, et sellesse kaasatakse eri ettevõtteid ja organisatsioone, et võtmesõnum jõuaks nende tarnijate, töövõtjate ja naabriteni ning et see julgustaks neid osalema. Just suured ettevõtted on eriliselt huvitatud turustusahela väiksemate ettevõtete aitamisest, et koos töötades kogemusi ja teadmisi jagada.

Kampaaniat toetavad ELi eesistujariigid – Sloveenia ja Prantsusmaa 2008. aastal, Tšehhi Vabariik ja Rootsi 2009. aastal –, Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon ja Euroopa sotsiaalpartnerid.

2.4 Kampaania kalender

2008

13. juuni	Kampaania avamine koos Euroopa Komisjoni ja ELi eesistujariigi Sloveeniaga Brüsselis
20.–26. oktoober	Euroopa tööohutuse ja tervishoiu nädal (43. kalendrinädal)
3.–4. november	Rahvusvaheline tervishoiu foorum (Forum International Travail Santé – FITS) koos ELi eesistujariigi Prantsusmaaga
nov/dets	ELi tasandile esitatud riiklike hea tava auhinna kandidaatide hindamine

Euroopa nädalad on iga-aastased üritustesarjad, mis toimuvad kõikides ELi liikmesriikides ja tutvustavad ohutuse ning tervishoiu parandamist töökohal. Nendel võivad osaleda kõik, kellel on selle valdkonna vastu huvi.

Kampaania juurde kuuluvad ka hea tava auhinnad, millega tunnustatakse ettevõtteid ja organisatsioone, kes on andnud olulise panuse riskihindamise edendamisse töökohal. Kogu 2008. aasta jooksul korraldatakse hea tava auhindade jagamisi nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil.

Veebruar/märts	Konverents ja hea tava auhindade jagamine koos ELi eesistujariigi Tšehhi Vabariigiga
Veebr – sept	Teemapõhised tegevused, kohalikul ja sektori tasandil
19.–25. oktoober	Euroopa tööohutuse ja tervishoiu nädal (43. kalendrinädal)
Okt/nov	Konverents koos ELi eesistujariigi Rootsiiga
November	Kampaania lõppüritus

Pärast hea tava auhinna võitjate väljakuulutamist tutvustatakse nende näiteid kogu 2009. aasta jooksul.

2.5 Kampaaniamaterjalid

Kõik kampaaniamaterjalid on saadaval 22 ELi keeles ja neid võib tasuta alla laadida kampaania veebisaidilt:

<http://hw.osha.europa.eu>

Nende materjalide hulka kuuluvad:

- ▶▶▶ plakatid ja brošüürid;
- ▶▶▶ teabelehed;
- ▶▶▶ PowerPointi ettekanded;
- ▶▶▶ hea tava juhtumiuuringud;
- ▶▶▶ viktoriinid;
- ▶▶▶ joonisfilmid populaarse tegelase Napoga;
- ▶▶▶ nõuanded selle kohta, kuidas korraldada ja juhtida Euroopa nädala tegevusi;
- ▶▶▶ partnerite ja ürituste sektsioonid;
- ▶▶▶ lingid teistele asjakohastele saitidele;

ja palju muud...

Veebileht pakub ka juurdepääsu riskihindamise vahenditele sektori ja ohu kaupa, mis aitab riskihindamise korraldamise praktiliste küsimuste osas.

Kõik need materjalid on organisatsioonidele kasutamiseks ning nende sidusrühmadele ja partneritele levitamiseks tasuta.

Kampaania jooksul toimub pressikonverents ja teisi meediaüritusi, millega tutvustatakse riskihindamise olulisust.

2.6 Kuidas kampaanias osaleda?

EU-OSHA eesmärk on julgustada üksikisikuid ja mis tahes suurusega organisatsioone kampaanias osalema ning korraldama Euroopa nädalatel või mõnel muul ajal kampaania jooksul enda üritusi ja tegevusi.

Kampaaniast võivad osa võtta kõik:

- tööandjad nii avalikus kui ka erasektoris, sealhulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted;
- juhatajad, töödejuhatajad ja töötajad;
- ametiühingud ja töökeskkonnavolinikud;
- tööohutus- ja tervishoiuasutused;
- tööohutuse ja tervishoiu spetsialistid ja praktikud;
- piirkondlikud ja kohalikud tööohutuse ning tervishoiu valdkonna ennetus- ja kindlustusteenistused.

Nad võivad kampaanias osaleda, korraldades:

- ohutusealaseid esitlusi, väljapanekuid ja näitusi;
- koolitusüritusi, seminare ja õpikodasid;
- plakativõistlusi ja viktoriine;
- reklaami- ja teavituskampaaniaid;
- partnerlussuhteid ettevõtete ning haridus- ja koolituskeskuste vahel;
- suurte ja väikeste tööandjate n-ö hea naabri kavasad, ettepanekute esitamise kavasad;
- ohtude jälgimist;
- inspeksioonipäevi.

Selleks et saada rohkem teavet ürituste ja osalemisvõimaluste kohta, võtke ühendust teabekeskusega oma riigis – kontaktandmed leiate EU-OSHA veebisaidilt: http://osha.europa.eu/about/partners/focal_points/

Organisatsioonidele, kes kavandavad Euroopa nädala jaoks oma üritusi, pakub veebisait nii hea tava näiteid kui ka foorumeid ideede jagamiseks, tagasiside andmiseks ja teiste tegevusega tutvumiseks.

2.7 Osalemistunnistus ja partneripakkumine

EU-OSHA tahab luua kõikidele osapooltele kasulikke partnerlussuhteid ja pakub mitut kanalit ja tegevust, et teha kampaaniapartnerid nähtavaks ja tutvustada nende panust ja kampaaniategevusi.

- **Te aitate** suurendada teadlikkust riskihindamisest ja teete tervislike töökohtade kampaania nähtavaks.
- **Me esitleme teid** kampaaniapartneritena ja organisatsioonina, kes on pühendunud tervishoiule ja tööohutusele.

Osalemisel ja tunnustamisel on kaks taset:

- **Osalemistunnistus** aktiivse osalemise eest ühes riiklikus või Euroopa tegevuses.
- **Partneripakkumine** läheb kaugemale ja võimaldab kasu saada laialdasest reklaamist ning teha ennast märgatavamaks tööhutuse ja töötervishoiu valdkonnas ja sellest väljaspool tänu tervislike töökohtade kampaania heale nähtavusele. See on nende jaoks, kes annavad kampaanias suure panuse ja mitmekordistavad oma pingutusi võrgustiku liikmete kaudu (oma ürituste, konverentside või võistluste korraldamise, oma veebisaidil kampaania tutvustamise, kampaaniamaterjalide levitamise jms kaudu).

Selleks et saada rohkem teavet nende pakkumiste kohta, vaadake partnerite osa kampaania veebisaidil: <http://hw.osha.europa.eu/partners>

3. Riskihindamine – faktid ja arvud

3.1 Euroopas

Riske hinnatakse edukalt eri suurusega ettevõtetes kogu Euroopas. Alljärgnevad empiirilised andmed näitavad aga, et arenguruumi veel jätkub, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete hulgas.

Riskihindamine ei ole üldlevinud

- 2004. aastal korraldatud uuringu järgi väidab 76% 20 ja enama töötajaga Prantsusmaa tööandjatest, et on riske hinnanud ja vajalikud dokumendid koostanud.^{iv}
- Madalmaade tööinspektsiooni 2006. aasta andmed näitavad, et Madalmaades on kõige väiksematest, 1–4 töötajaga ettevõtetest riskihindamise korraldanud 42% (53% 5–9 töötajaga ettevõtetest). 10–99 töötajaga ettevõtete puhul on see määr 81% ja rohkem kui saja töötajaga ettevõtete puhul 97%.^v
- Itaalias 2005. aastal tehtud uuring näitab, et 88,5% vähem kui 50 töötajaga ettevõtetest on korraldanud riskihindamise. Ettevõtetes, kus on rohkem kui 50 töötajat, on see näitaja 93,4%. Vähem kui 50 töötajaga ettevõtetest on 84,5% riskihindamist dokumenteerinud, samal ajal kui rohkem kui 50 töötajaga ettevõtetes on see näitaja 92,6%.^{vi}

- 2003. aastal korraldatud viienda Hispaania riikliku töötingimuste uuringu^{vii} kohaselt väidab 61% tööstus- ja teenindussektorite tööandjatest, et on riskihindamise korraldanud või tegeleb sellega. Võrreldes eelmise, 1999. aastal korraldatud uuringuga on see arv kahekordistunud.
- Saksamaal 2005. aastal tehtud uuring näitab, et 1–9 töötajaga ettevõtetest on 30% korraldanud riskihindamise. 10–49 töötajaga ettevõtete hulgas on see näitaja 54% ning 50–249 töötajaga ettevõtete hulgas 80%. Suurtest ettevõtetest, kus on 250 ja rohkem töötajat, on riske hinnanud 97%.^{viii}
- Lätis 2006. aastal korraldatud uuringus^{ix} tunnistas kolmveerand tööandjatest, et riske ei ole üldse hinnatud või seda on tehtud osaliselt, ning ainult 22% vastajatest kinnitas, et seda on tehtud täielikult. Võrreldes eelmise uuringu andmetega võib järeldada, et nende ettevõtete arv, kes on korraldanud täieliku riskihindamise, on kasvanud 15%-lt 2002. aastal 22%-le 2006. aastal.

Kvaliteetne riskihindamine, mille juurde kuulub dokumenteerimine, ülevaatamine ja tegevuskavade koostamine, on jätkuvalt oluline väljakutse.

- Vastavalt Itaalias 2000.–2002. aastal korraldatud põhjalikule riskihindamise uuringule väidab 95% ettevõtetest, et on riskihindamise korraldanud, aga ainult 54% ütleb, et nad on selle üle vaadanud. Peale selle ei tuvastata 23%-l juhtumitest riskiga kokku puutuvaid töötajaid ja 21%-l juhtumitest ei ole piisavalt või üleüldse teavet või kirjeldust ennetus- ja kaitsemeetmete kohta. Uuring näitab ka seda, et töötajate osalemine riskihindamise protsessis on olulisem suurtes ettevõtetes: 41% kõige väiksemates ettevõtetes (6–10 töötajat) ja 57% kõige suuremates (200 ja rohkem töötajat)^x.
- Ühendkuningriigi ametiühingute kongressi (Trade Union Congress) poolt töökeskkonnavolinike hulgas korraldatud uuring näitab, et vähem kui kolm kümnest (28%) töökeskkonnavolinikust on rahul oma osalusega riskihindamise väljatöötamisel. Neist 44% väidab, et ei osale selles üldse, ja 27% arvab, et ei ole sellega piisavalt seotud^{xi}.
- Taani ametiühingute liidu (Danish Confederation of Trade Unions, LO) 2003. aastal korraldatud uuringu^{xii} kohaselt on kolm neljandikku ettevõtetest täitnud oma kohustuse riskihindamise tulemusi kirjalikult dokumenteerida. Neli viiendikku neist ütles, et neil ei olnud probleeme dokumendi koostamisega. Kaks kolmandikku arvas, et riskihindamisel on olnud nende töökeskkonnale positiivne mõju, ja 40% nentis, et riskihindamine parandas suhtlust juhtkonna ja töötajate vahel.

3.2 Riskihindamise viis sammu

Enamikule ettevõtetele peaks sobima lihtne viieastmeline^{xiii} lähenemine riskihindamisele. On aga ka teisi meetodeid, mis toimivad sama hästi, eelkõige keerukate riskide ja tingimuste korral.

1. samm — ohtude ja ohustatute väljaselgitamine

Otsida töökohal seda, mis võiks kahju tekitada, ning välja selgitada töötajad, kes võivad ohtudega kokku puutuda.

2. samm — riskianalüüs ja riskide reastamine tähtsuse järgi

Olemasolevate riskide hindamine (nende raskus, esinemise tõenäosus jne) ning tähtsuse järgi reastamine. Riskide ennetamise ja kõrvaldamisega seotud tegevust tuleb pidada esmatähtsaks.

3. samm — ennetustegevuse otsustamine

Määratakse kindlaks sobivad meetmed riskide kõrvaldamiseks või nende piiramiseks.

4. samm — meetmete võtmine

Ennetus- ja kaitsemeetmete kasutuselevõtt tähtsuse järjekorras (kõiki probleeme ei saa lahendada kohe), ülesannete jagamine, kes teeb mida ja millal ning millal tegevus lõpetatakse ja mis vahendid on meetmete rakendamiseks eraldatud.

5. samm — järelevalve ja ülevaatamine

Riskihindamise tulemused tuleb korrapäraselt üle vaadata, et need ei aeguks. Kindlasti peab riskihindamist kordama pärast olulisi muutusi organisatsioonis või pärast õnnetuse või vahejuhtumi^{xiv} uurimist.

4. Juhtumiuuringud

Sellise mõiste taga nagu riskihindamine, mida võidakse tihtipeale tajuda millegi abstraktsena või tülika halduskoormusena, on üksikisikute lood. Inimesed võivad surra või terve elu õnnetuste tagajärgede ja tervisekahjustuste all kannatades elada, kuna riske ei tuvastatud või ei juhitud.

4.1 Raske keemiaõnnetus

23-aastane noormees sai raskeid põletusi värvipüstolite pesemiseks kasutatava tuleohtliku ainega kokku puutudes. Ettevõtte halb tava oli see, et seal puudusid ohutud meetmed ohtlike kemikaalide käsitsemiseks ja ladustamiseks ning vastav väljaõpe ja järelevalve. Üks eriti ohtlik tava oli ohtliku püstolipesuvedeliku kandmine märgistamata lahtistes ämbrites. Isegi pärast kohutavat õnnetust ei teinud ettevõtte tööinspeksiooni nõutud parandusi, kuni algatati kohtuasi ja määrati trahv^{xv}.

4.2 Surmaga lõppenud õnnetused põllumajanduses

Kaks noort võõrtöötajat (21- ja 27-aastane) surid puuviljakasvatuse kasutatavasse masinasse takerdumise tagajärjel. Nende tööülesanne oli püstitada ja võtta lahti polüetüleentunneleid, mille kinnitamiseks kasutatakse pikka köit. Noored jäid kinni nööri kerimiseks traktorile kinnitatud masinasse. Riskihindamine oli olnud puudlik ja traktoril asuv kerija ei olnud sobiv, sest sellel ei olnud automaatset väljalülitusseadet takerdumise puhuks. Töötajaid ei olnud piisavalt koolitatud ja nad ei olnud teadlikud ülesandega kaasnevatest ohtudest. Uurijad pöörasid tähelepanu sellele, et puuviljakasvatuse töötas palju tudengeid, kellel ei pruugi olla piisavalt teadmisi ohututest töömeetoditest^{xvi}.

4.3 Ülekoormusvigastused

Stephen Fisher oli peainsener lennutööstuses. Tema töö uue suure Euroopa raketiprojekti juures oli nõudlik ja põnev, aga sellega kaasnes töö arvutiga ja pikad tööpäevad. Ühel hommikul 2002. aastal arvuti taga töötades tundis mees äkilist tugevat valu („välgunool käeseljal”), mis läks mööda ta kätt üles. See muutis kogu ta elu. Ta ei saanud enam arvutiga töötada, telefoni kasutada, ega autot juhtida. Kahe kuu pärast läks ta pikale haiguspuhkusele. Kaheksateist kuud hiljem jäi ta haiguse tõttu pensionile.

Peaaegu kuus aastat hiljem, olles sunnitud olnud kulutama rohkem kui 13 000 eurot ülekoormusvigastuse raviks, mis ei kuulu Ühendkuningriigi tervisekindlustuse alla, ei ole ta ikka täiesti terve. Ülekoormusvigastus ei luba tal vastu võtta tööd, mida ta oleks aastate eest lihtsaks pidanud.

Need riskid on hästi teada ja dokumenteeritud, aga kahjuks ei korraldatud riskihindamist. Sellised kahjustused on ennetatavad – tuleb tuvastada risk (riskihindamise kaudu) või varased sümptomid ja võtta varakult meetmeid. Kahjuks ei ole see juhtum ainulaadne^{xvii}.

5. Hea tava näited

5.1 Riski kõrvaldamine

Madalmaade ettevõtte toodab põrandate ribipaneele. Nende toodete transportimiseks kasutatakse puidust kaubaaluseid. Töötajad peavad käsitsema ebamugava kujuga kaubaaluseplokkide, mille kuivmass on umbes 25 kg.

Riskihindamise käigus avastati, et raskete kaubaaluseplokkide käsitlemisega kaasneb luu- ja lihaskonna vaevuste tekkimise risk.

Võimalikud lahendused olid muuta kaubaaluste kuju või materjali ja kasutada mehaanilisi tõstevahendeid. Ettevõtte otsustas aga, et parim lahendus on kaubaaluseid enam üldse mitte kasutada.

Ajurünnakul töötajatega leiti lahendus – teha ribipaneelidesse süvend, mis muudab kaubaalused üleliigseks. Lahenduse teostatavust kontrolliti, uurides eriti ümberprojekteeritud komponentide vastavust nõutud kvaliteedi- ja ehitusstandarditele.

Tulemus on see, et ettevõtte töötajad ning teised töötajad, näiteks alltöövõtjatest autojuhid, ei pea kaubaaluste käsitlemisel füüsiliselt pingutama ja vigastuse saamisega riskima.

Aastase kulu juures, mis on 137 000 eurot, säästeti aastas 91 000 eurot teiste komponentide kasutamise ja 22 000 eurot kaubaaluste ostmise arvelt. Halva tervise tõttu puudunud tööpäevade vähenemist viimase kolme aasta jooksul on keerulisem ümberprojekteerimisega seostada, aga seose olemasolu võib eeldada. Teisteks kasudeks on ka müra vähenemine, sest kaubaaluste parandamiseks ei ole enam vaja naelapüstoleid, ja kauba kiirem sihtkohta kohaleviimine, sest aluseid ei ole enam vaja veoautodele laadida.

Rohkem teavet saab aadressil:

<http://osha.europa.eu/publications/reports/TE7606536ENC>

5.2 Vähendada müra, vähendada tolmu

Ühes Austria ettevõttes kasutati metalli tootmisel palju lihvimist, mis tekitas ohtralt tolmu ja müra. Ettevõtte otsustas asja parandada ja algatas nende heidete vähendamiseks eriprojekti.

Selleks leiti piisavad rahalised vahendid ja personal ning projektimeeskond koostati asjaomastest töötajatest, juhtidest, töötervishoiuarstidest, tööõukogu esindajatest ja ennetusspetsialistidest. Nad uurisid eri lahendusi, pidasid nõu võimalike tarnijatega ja läbirääkimisi töötervishoiu ja tööohutuse asutustega. Välja pakuti ja hinnati umbes tosinat projekteerimisideed.

Muudatuste hulka kuulusid:

- ▶▶▶▶ tõmbesüsteemidega lihvimiskapid;
- ▶▶▶▶ plekieemaldussüsteemid;
- ▶▶▶▶ filtreerimissüsteemid;
- ▶▶▶▶ tolmutõrjumise optimeerimine, lihvimistökoja ümberkujundamine;
- ▶▶▶▶ parem valgustus, et vähendada helki ja varje.

Tulemuseks oli:

- ▶▶▶▶ tolmutõrjumise vähendamine õhus (mõnes kohas kuni 90%);
- ▶▶▶▶ tõmbetuule vähenemine;
- ▶▶▶▶ pärast kappide kasutuselevõttu vähenes müra operaatorite juures ja töösaalis 10 dB(A) võrra.

Koguinvesteering oli umbes 400 000 eurot. Peale töötajate tervise ja ohutuse paranemise säästetakse väiksema tolmu kogusega kokku umbes 70 000 eurot aastas.

Rohkem teavet saab aadressil: <http://osha.europa.eu/publications/reports/106>

6. Lisateave Internetis

Kampaania veebisait
<http://hw.osha.europa.eu>

Teabeleht 80: *Riskihindamine – rollid ja kohustused*
<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/80>

Teabeleht 81: *Riskihindamine – tervislike töökohtade võti*
<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/81>

Nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiiv 89/391/EMÜ töötajate tervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta
<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>

Riskihindamine
<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

7. Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Agentuur

Euroopa Liit asutas Bilbaos Hispaanias asuva Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Agentuuri eesmärgiga jagada tööohutuse- ja tervishoiualast teavet. Agentuur toimib katalüsaatorina Euroopa töötajate kaitsmisele suunatud teabe väljatöötamisel ja levitamisel.

Agentuur koondab ELi liikmesriikide ja teiste riikide valitsuste, tööandjate ja töötajate organisatsioonide esindajaid ning valdkonna juhtivaid eksperte, olles tööohutuse ja tervishoiu alase teabe usaldusväärseks, tasakaalustatud ja erapooletuks allikaks.

Lisateavet saab agentuuri veebisaidilt: <http://osha.europa.eu>

ⁱ P. Hämäläinen, J. Takala, K.L. Saarela, (study to be published), Tampere University of Technology (Finland), study made for the International Labour Office, ILO.

ⁱⁱ Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work.
(<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>).

ⁱⁱⁱ COM (2004) 62 final: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF REGIONS on the practical implementation of the provisions of the Health

and Safety at Work Directives 89/391 (Framework), 89/654 (Workplaces), 89/655 (Work Equipment), 89/656 (Personal Protective Equipment), 90/269 (Manual Handling of Loads) and 90/270 (Display Screen Equipment).

^{iv} Th. Coutrot, *Plus de trois établissements sur quatre déclarent évaluer les risques professionnels, Premières Synthèses n-09.3*, Dares, Mars 2007 (Enquête relations professionnelles et négociations d'entreprise (REPONSE) 2004-2005).

^v M. Bos, F. Saleh, O. Erdem, J. Samadhan, *Arbo in bedrijf 2006'. Een onderzoek naar de naleving van arbo-verplichtingen, blootstelling aan arbeidsrisico's en genomen maatregelen in 2006*, Arbeidsinspectie, October 2007.

^{vi} S. Perticaroli, A. Leva, *La cultura della sicurezza. Indagine sulle modalità di gestione di salute e sicurezza nelle aziende italiane*, ISPESL, November 2006.

^{vii} Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el trabajo, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, *V Encuesta nacional de condiciones de trabajo*, 2004.

^{viii} Survey conducted by BGZ (Berufsgenossenschaftliche Zentrale für Sicherheit und Gesundheit):

http://www.hvbg.de/d/bgz/bgz_info/veranst/archiv_vera/bgz_fachv_nov_2005/seite02.html

http://www.hvbg.de/d/bgz/bgz_info/pdf_bild_info/bgz_fach_nov_2005/pp_rentrop.pdf

^{ix} A/S "Inspecta Latvia" & RSU DVVI, *Working conditions and risks in Latvia*, 2007. (Research "working conditions and risks in Latvia" 2005-2007).

^x Coordinamento delle Regioni e Province autonome, *Rapporto conclusivo del progetto nazionale di monitoraggio e controllo dell'applicazione del D.Lgs. 626/94*, November 2003.

^{xi} TUC, *Focus on Health and Safety. Trade Union trends survey 06/02. TUC biennial survey of safety reps 2006*, London, 2006.

^{xii} LO, *Danske virksomheders brug af APV* (Danish Companies' use of Workplace Risk Assessment), April 2003.

^{xiii} Whether the risk assessment process in your country is divided into more or fewer steps, or even if some of the five steps are different, the guiding principles should be the same.

^{xiv} A near miss is an unplanned event that did not result in injury, illness or damage — but had the potential to do so.

^{xv} Reported in Health and Safety Practitioner, UK, 23.1, January 2005.

^{xvi} <http://www.hse.gov.uk/press/2005/e05095.htm>

^{xvii} <http://ew2007.osha.europa.eu/europeansummit/> (see "Stephen Fisher" - Workshop 3).